

14.5.2019

NATURA-ARVIOINNIN TARVEHARKINTA

TUNTURAVUOREN MAANVASTAANOTTOALUE, YLÖJÄRVI
HIRVIJÄRVEN JA PERKONMÄEN NATURA 2000 –ALUEET

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1. Tarveharkinta.....	3
2. Luontotieto + laatu	4
3. Hanke.....	4
4. Natura 2000 verkoston alueet hankealueen lähellä	5
6. Arviointi	6
7. Natura-arvioinnin perusteena olevat lajit	8
8. Vaikutusmekanismit	8
8.1. Meluvaikutukset.....	8
8.2. Tärinävaikutukset.....	8
8.3. Pölyvaikutukset	8
8.4. Vesistövaikutukset	9
8.5. Toiminnan jälkeen.....	9
9. Yleiset vaikutukset.....	9
10. Vaikutukset elinympäristötyyppeihin.....	11
11. Yhteisvaikutukset.....	12
12. Lievennykset	12
13. Johtopäätös	13

Johdanto

Tampereen Autokuljetus Oy suunnittelee Ylöjärvelle ylijäämämaa-ainesten vastaanottoaluetta sekä uudelleenhyödynnettävien maa-ainesten ja purkujätteiden (betoni ja tiili) käsittelyaluetta. Hankkeen vaihtoehtorajauksessa kohdealueeksi suunniteltavalle hankkeelle valittiin Ylöjärven Tunturavuoren maa-ainestenottoalueen läheisyydessä sijaitseva Röhön niittypalsta (980-428-8-103) niminen tila. Kohde sijaitsee osoitteessa Röhköntie 190, Ylöjärvi, noin 6 kilometriä Ylöjärven keskustasta pohjoiseen Uusi-Kuruntien läheisyydessä. 9,3 hehtaarin kokoinen suunnitelmakiinteistö rajautuu länsireunastaan hankkeesta vastaavan Tunturavuoren maa-ainesten ottoalueeseen ja itäreunastaan Rudus Oy:n Takamaan maa-ainesten ottoalue kiinteistöön. Hankealueelle on myönnetty toimenpidelupa 6,8 hehtaarin kokoisen varastointikentän rakentamiselle, jonka rakennustyöt on aloitettu 2017 ja sen on määrä valmistua vuoteen 2020 mennessä.

Tämä Natura-arvioinnin tarveharkinta on laadittu maa-ainesten oton jatkamisen ja ylijäämämaa-ainesten vastaanottoalueen sekä uudelleenhyödynnettävien maa-ainesten ja purkujätteiden sijoituspaikan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarpeisiin. Tarveharkinta on laadittu Tampereen Autokuljetus Oy:n toimeksiannosta. Tarveharkinnan on laatinut FT biologi Jarmo Saarikivi.

1. Tarveharkinta

Luonnonsuojelulain 65. §:n mukaan hankkeen toteuttajan tai suunnittelijan tulee asianmukaisella tavalla arvioida hankkeen vaikutukset Natura-alueeseen, mikäli hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000-verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000-verkostoon. Kyseeseen tulevat tällöin paitsi Natura-alueelle kohdistuvat toiminnot, myös sellaiset alueen ulkopuolelle sijoittuvat hankkeet, joiden vaikutukset ulottuvat Natura-alueelle.

Natura-arvioinnin tarveharkinta edeltää mahdollisesti suoritettavaa Natura-arviointia. Tarveharkinnassa kuvataan hanke, sen aiheuttamat vaikutukset ja vaikutuspiirissä sijaitsevat Natura-alueet sekä arvioidaan vaikutusten merkittävyyttä. Tarveharkinnan lopputuloksena annetaan esitys siitä vaikuttavatko suunnitellut hankkeet Natura-alueiden suojeluperusteisiin niin merkittävästi, että kohteille tulisi suorittaa varsinainen Natura-arviointi.

Tarveharkinnan johtopäätöksenä voidaan kunkin hankkeen vaikutuspiirissä olevan Natura-alueen osalta todeta, että hanke ei merkittävästi heikennä alueen suojeluperusteita (Natura-arviointia ei tarvita) tai hanke todennäköisesti merkittävästi heikentää alueen suojeluperusteita (Natura-arviointi on suoritettava).

Yksittäisiin luontotyyppeihin ja lajeihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi on arvioitava hankkeen vaikutukset Natura-alueen eheyteen (koskemattomuus). Alueen koskemattomuus liit-

tyy alueen suojelutavoitteisiin, eikä se siten tarkoita koskemattomuutta sanan kirjaimellisessa tai fyysisessä merkityksessä.

Natura-alueen eheyden yhteydessä on huomioitavaa, että vaikka hankkeen tai suunnitelman vaikutukset eivät olisi mihinkään suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin tai lajiin yksinään merkittäviä, vähäiset tai kohtalaiset vaikutukset moneen luontotyyppiin tai lajiin saattavat vaikuttaa alueen ekologiseen rakenteeseen ja toimintaan kokonaisuutena. Vaikutusten ei myöskään tarvitse kohdistua suoraan alueen arvokkaisiin luontotyypeihin tai lajeihin olakseen merkittäviä, sillä ne voivat kohdistua esim. alueen hydrologiaan tai tavanomaisiin lajeihin ja vaikuttaa tätä kautta välillisesti suojeluperusteina oleviin luontotyypeihin ja/tai lajeihin (Söderman 2003).

2. Luontotieto + laatu

Tässä selvityksessä on arvioitu maan vastaanottoalueen vaikutuksia niihin Natura-alueiden luontodirektiivin luontotyypeihin ja liitteen I lintulajeihin, joiden perusteella alueet on sisällytetty osaksi Suomen Natura 2000-verkostoa.

Tarveharkinnan kannalta oleelliset käytetyt aineistot:

- Tunturavuoren maanvastaanottoalueen ympäristövaikutusten arviointiselostus, siihen liittyvät erillisselvitykset ja lausunnot
- Perkonmäen ja Hirvijärven Natura-tietolomakkeet
- Lähialueilla olevien maanvastaanottoalueiden (Rudus Oy) Natura-tarveharkinnat sekä Natura-arvioinnit sekä niihin liittyvät luontoselvitykset

Hankealueelta ja sen lähistöltä on, samankaltaisesta maanotto- ja vastaanottotoiminnasta johtuen, lukuisia laadukkaita ympäristö- ja luontoselvityksiä ja mm. melu- ja pölymittausaineistoja saatavilla.

3. Hanke

Suunnitelma-alueelle vastaanotetaan loppusijoitettavaksi rakennustoiminnassa syntyviä piilaantumattomia ylijäämämaa-aineksia sen arvioidun 10 -20 vuoden elinkaaren aikana 800 000 – 1 200 000 m³, vuosittaisen vastaanottokapasiteetin ollessa noin 250 000 tonnia. Lisäksi alueella on suunniteltu vastaanotettavaksi ja käsiteltäväksi 100 000 tonnia vuodessa uudelleenhyödynnettäviä maa-aineksia sekä betoni- ja tiilijätettä. Suunnitelma pitää sisällään myös hankealueelta otettavan 60 000 k-m³ kalliokiviaineksia vastaanottokapasiteetin lisäämiseksi. Toiminnalle haetaan ympäristölupa ja yhteislupa maa-ainesten otolle Ylöjärven kaupungilta YVA-menettelyn päätyttyä. Toiminta alueella aloitetaan heti luvan saatua lainvoiman. YVA-menettelyn arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa (2.11.2018) yhteysviranomaisen, Pirkanmaan ELY-keskus, edellytti hankkeesta vastaavaa tekemään hankkeesta Natura-tarveharkinnan ja sen mukaan mahdollisesti Natura-arvioinnin.

4. Natura 2000 verkoston alueet hankealueen lähellä

Perkonmäki (FI0356001), 24 ha, SCI

Perkonmäki on edustava ja monipuolinen vanhan metsän alue. Sen läpi virtaa luonnontilainen puro, jonka varrella on lehtoa. Metsä on varttunutta ja kuusivaltaista. Alue kuuluu vanhojen metsien suojeluohjelmaan. Pirkanmaan seutukaavassa alueesta on SL1-merkintä. Suojelun toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki. Etäisyys hankealueelle on n. 700 m. Suojelualueen laajennus on suunnitteilla.

Luontodirektiivin luontotyytit:

Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa *Ranunculion fluitans* ja *Callitriche-Batrachium* –kasvillisuutta (0,2 ha)

Boreaaliset luonnonmetsät (Luonnontilaiset tai niiden kaltaiset vanhat havulehtipuusekametsät) (19,5 ha)

Boreaaliset lehdot (1,2 ha)

Puustoiset suot (1,6 ha) (tietolomakkeen täydennys 2016)

Lintudirektiivin liitteen I linnut:

pikkusieppo *Ficedula parva* (tietolomake 2013)

Hirvijärvi (FI0356005), 23 ha, SPA

Hirvijärvi on matala ja rehevä järvi, jonka rantoja kiertää vahva ruovikko. Järvi on erinomainen ruskosuohaukan pesintäalue, ja muukin linnusto on runsasta. Pirkanmaan 3. seutukaavaehdotuksessa alue on merkitty maakunnalliseksi lintuvesikohteeksi. Suojelun toteutuskeinoina ovat vesilaki ja luonnonsuojelulaki. Alueen linnustoarvoihin heikentävästi vaikuttavat toimet on kielletty. Alueella on metsästys ja kalastus sallittu, mikäli niitä ei muun syyn perusteella kiellä. Etäisyys hankealueelle on n. 1,5 km.

Luontodirektiivin luontotyytit:

Vaihtumissuot ja rantasuot (40 %) (tietolomake 2013)

Lintudirektiivin liitteen I linnut (tietolomakkeen täydennyksen 2016 mukaan):

jouhisorsa *Anas acuta* VU

lapasorsa *Anas clypeata*

heinätavi *Anas querquedula*

harmaahaikara *Ardea cinerea*

punasotka *Aythya ferina* CR

tukkasotka *Aythya fuligula* EN

kaulushaikara *Botaurus stellaris*

ruskosuohaukka *Circus aeruginosus*

laulujoutsen *Cygnus cygnus*
 nuolihaukka *Falco subbuteo*
 tuulihaukka *Falco tinnunculus*
 liejukana *Gallinula chloropus* VU
 kurki *Grus grus*
 selkälokki *Larus fuscus fuscus* EN
 pikkulokki *Larus minutus*
 naurulokki *Larus/Chroicocephalus ridibundus*
 uivelo *Mergus albellus*
 sääksi *Pandion haliaetus*
 mustakurkku-uikku *Podiceps auritus* EN
 härkälintu *Podiceps grisegena* NT
 luhtahuitti *Porzana porzana*
 kalatiira *Sterna hirundo*

6. Arviointi

Ympäristövaikutusten arvioinnissa on 0-vaihtoehdon lisäksi arvioitu kahta vaihtoehtoa, VE1 (Suppea maanvastaanotto) ja VE2 (Laajempi maanvastaanotto ja kierrätystoiminta). Vaihtoehtojen toimintojen kuvaus on esitetty tarkemmin hankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa.

Molemmissa vaihtoehdoissa hankealue on sama, mutta loppusijoitettavien maamassojen määrä on laajemmassa vaihtoehdossa n. 25 % suurempi, 1 200 000 m³ ja suunniteltu käyttöikä n. 5-10 vuotta pitempi. VE1 mukaan täyttö olisi suurimmillaan n. 12 m ja VE2 mukaan 21 m. Kummassakaan vaihtoehdossa alueelle ei muodostu pintavesiä keräävää allasta, vaan hulevedet johdetaan selkeytysaltaan kautta. Vaihtoehdoilla VE1 ja VE2 ei ole oleellista eroa Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten kannalta.

Luontotyyppit:

3260 Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on Ranunculion fluitantis ja Callitricho-Batrachium –kasvillisuutta. (Perkonmäki)

Luontotyyppiin kuuluvat luonnontilaiset virtaavat pikkujoet ja pienvedet, kuten purot ja lähteiset purot. Luontotyyppiin voidaan sisällyttää myös jossain määrin luonnontilaltaan kärsineitä kohteita, jos niissä on arvokasta kasvillisuutta ja lajistoa tai ne ovat erikoisen edustavia. Vedenlaatu voi olla heikentynyttä, mutta rantakasvillisuus on edustavaa; tai luonnontilainen rantavyöhyke on hyvin kapea, mutta vesikasvillisuus arvokasta. Pikkujokiin ja puroihin tulisi lukea paitsi varsinaiset pienvedet, myös laajuudeltaan pienet kohteet, lyhyet joenpätkät yms. Esimerkiksi yksittäiset pienehköt kosket, joissa on yhtenäinen sammalkasvillisuus, kuuluvat tähän tyyppiin. Luontotyyppin vesistöjä voidaan luokitella pohjan laadun mukaan: turve, moreeni, kivikko, hiekka tai savi. Toinen luokitusperuste on veden ravinteisuus: rehevät, keskiravinteiset ja karut vesistöt.

9010 Boreaaliset luonnonmetsät (Perkonmäki)

Luonnonmetsät

Luontotyyppi sisältää vanhat luonnonmetsät sekä luonnontilaiset paloalat ja palon jälkeen luonnontilaisina kehittyneet nuoret metsät. Vanhat luonnonmetsät ovat metsien kliimaksi- tai myöhäisiä sukkessiovaiheita, joihin ihmistoiminta on vaikuttanut vain vähän tai ei lainkaan. Nykyiset vanhat luonnonmetsät ovat vain pieniä jäänteitä Fennoskandian alkuperäisistä luonnonmetsistä. Voimaperäinen metsätalous, jota toteutetaan käytännöllisesti katsoen kaikkialla Pohjoismaissa, on suurelta osin hävittänyt vanhojen luonnonmetsien olennaiset piirteet, joita ovat mm. kuolleen pystypuuston ja maapuuston runsaus, elävän puuston ikä-, koko- ja puulajivaihtelu, aikaisemman puustosukupolven puut sekä talousmetsiä tasaisempi pienilmasto. Luonnonmetsät ovat monien uhanalaisten lajien, erityisesti sienten, jäkälien, sammalien ja hyönteisten elinympäristöjä. Osassa nykyisistä vanhoista luonnonmetsistä on nähtävissä ihmisen vaikutusta (esim. poiminta-hakkuiden, karjan laidunnuksen), mutta siitä huolimatta niissä on merkittävästi luonnonmetsien piirteitä.

9050 Boreaaliset lehdot (Perkonmäki)

Lehdot

Lehtoja esiintyy yleensä boreaalisen vyöhykkeen ravinteisilla multamailla, joilla maaperän hienojakoisuus ja riittävä veden saanti mahdollistavat moninaisen ja rehevän kasvillisuuden muotoutumisen. Yleisesti lehtojen kasvillisuutta luonnehtii voimakas kerroksellisuus, jossa kenttä- ja pensaskerros ovat yleensä melko reheviä ja korkeakasvuisia. Boreaalista lehdoista on kuvattu lukuisia eri lehtokasvillisuustyppejä, joiden pääryhmät ovat kuivat, tuoreet ja kosteat lehdot.

Vaihtumissuot ja rantasuot (Hirvijärvi)

Vaihtumissuot ja rantasuot on vaihtelua sisältävä luontotyyppi, johon Suomessa luetaan keidas-, aapa- ja palsasoiden ulkopuoliset avosuot: nevat, tyyppillisesti vesien äärellä esiintyvät avo- ja pensaikkoluhdat sekä pinnanmyötäisen soistumisen seurauksena syntyneet rantasuot.

Puustoiset suot (Perkonmäki)

Havu- tai lehtipuumetsiä kosteilla tai märillä turvemailla, joilla vedenpinta on pysyvästi korkealla ja jopa korkeammalla kuin ympäristön vedenpinnantas. Vesi on aina hyvin niukkara- vinteista. Näissä yhdyskunnissa puustokerroksessa vallitsevat yleensä hieskoivu, paatsama, mänty ja kuusi. Kenttäkerroksessa on soille tai yleisemmin niukkaravinteisille paikoille luon- teenomaisia lajeja, kuten varpuja, rahkasammalia ja saroja. Boreaalisella alueella myös kuus- ta kasvavat korvet, jotka ovat minerotrofisia soita suoyhdistymien reunoilla, erillisinä juot- teina laaksoissa tai painaumuissa ja purojen varsilla.

7. Natura-arvioinnin perusteena olevat lajit

Lintudirektiivin lajeista Perkonmäellä tavataan pikkusieppoa, jonka Suomen kanta on uusimmassa uhanalaisluokituksessa (2019) arvioitu elinvoimaiseksi, LC. Laji on tyypillinen vanhan metsän ja lehtomaisten kankaiden laji.

Hirvijärven huomion arvoinen linnusto on järven rehevyydestä johtuen pääasiassa rehevien lintuvesien ja rantaruovikoiden lajistoa. Muiden lajien Suomen kanta on arvioitu (2019) elinvoimaiseksi, mutta punasotka on äärimmäisen uhanalainen (CR), mustakurkku-uikku, tukkasotka ja selkälokki ovat erittäin uhanalaisia (EN), jouhisorsa ja liejukana vaarantuneita (VU) ja härkälintu silmälläpidettävä (NT).

8. Vaikutusmekanismit

8.1. Meluvaikutukset

Kaikissa hankkeen toiminnoissa muodostuu melua. Liikenteen ja koneiden aiheuttama melu voi olla varsin tasaista ja jatkuvaa, kun taas louhinnassa tehtävät räjäytykset ovat luonteeltaan impulssimaisia. Melu ei aiheuta suoria vaikutuksia luontotyyppeihin, mutta melulla voi olla haitallisia vaikutuksia vaikutusalueella eläville eliöille. Esimerkiksi impulssimainen melu voi aiheuttaa eliöille pelästymisreaktioita sekä nostaa stressitasoja, jolla voi olla vaikutusta lisääntymiseen.

8.2. Tärinävaikutukset

Louhintaräjäytys synnyttää kallioon jännitysaallon, joka aiheuttaa kiven irtoamisen lisäksi tärinää. Muista lähteistä, kuten koneista aiheutuva tärinä rajoittuu hankkeen toiminta-alueelle. Raskaan liikenteen aiheuttaman tärinän vaikutukset rajoittuvat teiden välittömään läheisyyteen.

8.3. Pölyvaikutukset

Hankkeen toiminnan ilmapäästöt koostuvat lähinnä pölystä, jota syntyy kallioperän louhimisesta, murskauksesta, räjäytyksistä, kiven ja muiden tuotteiden kuormauksesta ja lastaamisesta kuljetuksien yhteydessä, läjitystoiminnassa sekä päälystämättömiltä teiltä. Epäsuoria pölyvaikutuksia voi kohdistua kasvillisuuteen esimerkiksi vähentyneen yhteyttämisen seurauksena. Herkimmät kasvilajit voivat pitkällä aikavälillä hävitä kilpailussa elintilasta muille lajeille, mikä voi aiheuttaa paikallisia muutoksia luontotyyppien kasvilajisuhteisiin. Kivipölyn leviämisen vaikutuksia kasvillisuuteen on tutkittu eniten sementtitehtaiden, kalkki-louhosten ja maantiepölyn leviämisen yhteydessä (Farmer 1993, Walker & Everett 1987). Osa todetuista vaikutusmekanismeista on yleistettävissä myös kallion louhinnasta syntyvän pölyn vaikutusten arviointiin. Pöly voi vaikuttaa kasveihin mm. tukkimalla niiden ilmahuokosia, nostamalla lehden lämpötilaa ja heikentämällä fotosynteesiä. Kivipöly voi toimia lannoitteena maaperässä, millä voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia kasvillisuuteen. Lumi-

hangen pinnalle laskeutuva hiekka ja pöly nopeuttavat lumen sulamista, millä voi olla suurikin vaikutus kasvillisuuteen ja eläimistöön. Vilkkaalta sorapäälysteiseltä maantieltä leviävällä pölyllä on todettu olevan selviä negatiivisia vaikutuksia kasvillisuuteen aina 100 metriin asti ulottuvalla vyöhykkeellä (Walker & Everett 1987). Sadan metrin jälkeen tiepölyn fysikaalisia ja kemiallisia vaikutuksia kasvillisuuteen ei ole juurikaan saatu osoitettua, vaikka pölyhiukkasia havaitaan vielä 1000 metrin päässä (Viskari ym. 1997, Walker & Everett 1987). Kallion louhinnan ja kivenmurskauksen pölyämistä pyritään vähentämään monin keinoin, joten vaikutukset eivät ulotu todennäköisesti yhtä kauas kuin avoimelta tieltä leviävän pölyn tapauksessa. Louhoksen rintausta estää pölyn leviämistä, samoin laitteiden kotelointi ja erilaiset pölynsidontamenetelmät (Laurila & Hakala 2010).

8.4. Vesistövaikutukset

Louhittavalta alueelta puuston poisto ja pintamaiden kuoriminen altistavat aluetta vähäisessä määrin eroosiolle. Sadeveden irrottamat maa-aineshiukkaset kulkevat veden mukana ja aiheuttavat samentumaa. Tämä voi heijastua ravinne- ja kiintoainekuormituksen lisääntymisenä lähiojissa ja uomissa. Vaikutuksen suuruuteen vaikuttaa maaperän laatu ja topografia, sekä sadanta. Paljastuneesta maaperästä hienoin savi- ja hiesuaines kulkeutuu kauemmaksi, jonka jälkeen karkeammat materiaalit vähentävät eroosiota ja siitä aiheutuvia samentumia myöhemmin. Lisäksi vesistövaikutusriskiin vaikuttaa louhinta- ja läjitysalueen etäisyys vesistöstä ja ojasto hankealueen ja vesistön välillä.

Mikäli Natura-alueen ulkopuolella tehtävistä louhinta- ja läjitystoiminnasta muodostuu vedenlaadun muutoksia, voi eliöstöön kohdistua paikallisella tasolla vaikutuksia. Uomiin kulkeutuva kiintoaines voi laskeutua pohjaan hienomman aineksen ja humuksen kertyessä hitaamman virtaaman osuuksille.

8.5. Toiminnan jälkeen

Toiminnan loppuessa alueella ei ole enää läjitys- tai louhintatoimintaa. Maanvastaanotto- paikan saavuttaessa tavoitekorkeuden alue muotoillaan ja päälle asetetaan orgaaninen kasvukerros mm. niistä pintamaista, jotka kuorittiin toiminnan alkaessa louhinta-alueen päältä. Maa-ainesten huuhtoutumisesta aiheutuvat vaikutukset vesistöihin heikkenevät ja loppuvat. Myös ympäröiville alueille kohdistuvat melu- ja pölyvaikutukset loppuvat, kun louhinta-, läjitys- ja murskaustoiminnot päätetään.

9. Yleiset vaikutukset

Tunturavuoren maanotto ja ylijäämämaa-ainesten vastaanottohankkeessa Natura-alueelle tai sen välittömään läheisyyteen ei ole osoitettu luontoarvoja heikentävää maankäyttöä. Toiminnot sijoittuvat keskimäärin yli kilometrin päähän Natura-alueista ja lyhimmilläänkin etäisyyttä on yli 700 metriä. Hanke ei siten aiheuta suoria vaikutuksia maa-alueilla sijaitseviin luontotyyppeihin.

Hankkeen toiminnot asettuvat vastaavanlaisten toimintojen alueelle Uusi-Kuruntien länsipuolelle, jossa maanottoa ja maa-ainesten vastaanottoa on tehty jo useita vuosia. Toimintojen ympäristövaikutuksista on hyvin tietoa saatavilla, eikä alueen toiminnoilla ole tähän mennessä havaittu olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia läheisiin Natura-alueisiin. Tunturavuoren hankkeeseen ei liity oleellisesti aikaisemmasta toiminnosta poikkeavaa toimintaa ja hanke pitää sisällään varsin vähän uutta rakentamista, mikä turvaa luontoarvojen säilymistä läheisillä Natura 2000 -alueella. Toimintojen keskittämällä saadaan paitsi taloudellisia hyötyjä mm. liikennejärjestelyiden kautta, niin myös ympäristön kannalta on hyödyllistä, ettei esim. teitä tarvitse rakentaa eri toimijoille erikseen. Hankealueita ympäröivät alueet voidaan siten säilyttää mahdollisimman luonnontilaisina ja ne voivat toimia hyvinä puskurivyöhykkeinä esim. melu- ja pölyhaittoja vastaan. Hankealueen läheisyyteen on osoitettu myös muita mahdollisesti meluhaittoja aiheuttavia toimintoja, kuten Enduro-moottoripyöräilyä. Todennäköisesti hankealueen ja sen lähiympäristön melumaisema ei oleellisesti muutu hankkeen myötä.

Läheisten Natura-alueiden luontotyyppeihin kohdistuviin mahdollisiin välillisiin vaikutuksiin lukeutuu maanoton mukana seuraava valumavesien ravinnekuormitus, jota pienennetään vesien käsittelyllä (viivästys/laskeutusaltaalla). Tunturavuoren hankealueen hulevedet purkautuvat metsäojaan, joka pitkän (n. 2 km) matkan kuluttua laskee Hirvijärveen. Hanke-suunnitelmiin kuuluvassa hulevesien hallintasuunnitelmassa on hankealueen hulevesien käsittelemiseksi osoitettu 360 m³ selkiytysallas hankealueen pohjoispäähän. Laskelmien puolesta allas täyttää ja ylittää huleveden arvioidut maksimimäärät niin, että sen kokoa voi pitää riittävänä myös ennusteita rankempien sateiden ja mahdollisten stokastisten sääilmiöiden sattuessa. Selkiytysaltaan toimintaa on kuitenkin seurattava vedenlaatumittauksin toiminnan aikana ja tarvittaessa altaan toimivuuteen on pystyttävä reagoimaan nopeasti. Hankealueen hulevesien hallinnalla varmistetaan, ettei kuormitusta tai kiintoainetta pääse ympäröiviin vesistöihin. Tämänhetkinen valuma hankealueen pohjoisessa metsäpurossa on pientä ja valumamatka ja –aika Hirvijärveen on niin pitkä, ettei toiminnalla voida arvioida olevan oleellista vaikutusta Hirvijärven ravinnekuormitukseen, joka on jo nyt korkea järveä ympäröivän maankäyttömuodon (maatalous, peltoviljely) ansiosta.

Häiriötekijöistä laajimmalle leviäviä on erityisesti maanoton aiheuttama melu, joka voi suurimmillaan ulottua jopa useiden satojen metrien päähän varsinaisesta ottopaikasta. Mittausten perusteella melutasot läheisillä Natura-alueilla jäävät alle ohjearvojen tai melu alueilla ei ole peräisin hankkeen toiminnoista vaan mm. Uusi-Kuruntien liikenteestä. Hanke sijoittuu luonnostaan meluntorjuntavallina toimivan mäen (Tunturavuori) länsipuolelle, etäälle Natura-alueista, joten erillisiin meluntorjuntatoimenpiteisiin tai –rakenteisiin ei ole tarvetta. Melun seuranta hankealueella ja sen ympäristössä on toki tarpeen jatkaa hankkeen toiminnan aikana ja tarvittaessa tehostaa meluntorjuntaa. Sitä on syytä tehdä yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa, sillä oleellista on madaltaa yhteismelutasoa. Erityisesti melua aiheuttavaa maanottoa on vain vähän hankkeen alkuvaiheessa.

Hankealueelle suunniteltu toiminta aiheuttaa myös pölyä, vaikka kovin hienojakoisia maa-massoja ei ole tarkoitus käsitellä hankkeen yhteydessä. Tehtyjen mittausten ja mallinnusten

perusteella pitoisuudet ovat kuitenkin vähäisiä ja alittavat hyvälle ilmanlaadulle asetetut raja-arvot. Merkittävien pölypäästöjen leviäminen läheisille Natura-alueille on epätodennäköistä. Pölypäästöjä tulee kuitenkin seurata yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa ja tarvittaessa tehdä toimenpiteitä pölyn vähentämiseksi ja leviämisen hallitsemiseksi. Jatkuvatoimisen keräimen asentamista kannattaa harkita.

10. Vaikutukset elinympäristötyyppeihin

Luonnonmetsät

Luontotyyppiin boreaaliset luonnonmetsät voisi hankkeesta aiheutua lähinnä vähäisiä melu- ja pölyvaikutuksia läjitys- ja murskaustoiminnan seurauksena. Hankkeen etäisyys lähimmillään on hieman runsas 700 metriä, joten mahdolliset melu- ja pölyvaikutukset ovat vähäisiä ja satunnaisia, tuulen suunnasta riippuvaisia. Lisäksi melun- ja pölyn leviämistä estävät hankkeen ja Natura-alueen väliin jäävät puustoiset alueet. Etäisyydestä sekä puustoisesta alueesta johtuen hankkeen ja Natura-alueen välillä hankkeesta ei arvioida aiheutuvan oleellisia vaikutuksia luontotyyppiin luonnonmetsät.

Lehdot

Luontotyyppiin lehdot voi hankkeesta mahdollisesti aiheutua vähäisiä melu- ja pölyvaikutuksia. Nämä ovat kuitenkin etäisyydestä ja puustoisesta alueesta johtuen niin vähäisiä, että hankkeella ei arvioida olevan vaikutuksia luontotyypin suojeluarvoihin.

Vaihettumissuot ja rantasuot

Luontotyyppiin vaihettumissuot ja rantasuot voi hankkeessa aiheutua hyvin vähäisiä välillisiä vaikutuksia, joilla ei arvioida olevan vaikutusta luontotyypin suojeluarvoihin. Vaikutukset liittyvät mahdollisiin kiintoaine- ja humuskuormituksiin, joiden määrä saattaa hankkeen yhteydessä ajoittain hieman lisääntyä hankealueelta pohjoiseen laskevassa ojassa. Läheiselle Natura-alueelle tulevasta virtaamasta hankealueelta tulevien hulevesien osuus on kuitenkin hyvin pieni (alle 1 %), joten havaittavaa vaikutusta tuskin on. Hankealueen hulevesien hallinta perustuu selkiytys- ja viivästysaltaaseen, jonka toimintaa tarkkaillaan hankkeen aikana tehtävillä seurannoilla. Laskeutusaltaiden täyttymistä kiintoaineesta seurataan etenkin rankkasateiden jälkeen ja tyhjennetään tarvittaessa.

Puustoiset suot

Luontotyyppiin puustoiset suot voi hankkeesta mahdollisesti aiheutua vähäisiä melu- ja pölyvaikutuksia. Valumavesien aiheuttamaa kiintoaine- tai humuskuormitusta ei tähän luontotyyppiin kohdistu, sillä suunnittelualueen hulevesiä ei johdeta tämän luontotyypin alueelle, Perkonmäkeen. Etäisyydestä ja puustoisesta alueesta johtuen suunnitellun toiminnan vaikutukset luontotyyppiin voidaan arvioida niin vähäisiksi, että hankkeella ei arvioida olevan vaikutuksia luontotyypin suojeluarvoihin.

Lajit

Hankealueen läheisten Natura-alueiden huomionarvoinen lajisto on lähinnä rehevillä lintujärvillä ja kosteikoissa viihtyvää lajistoa. Hankkeella ei ole suoria vaikutuksia näihin lajeihin tai niiden elinympäristöön. Mahdolliset välilliset vaikutukset liittyvät meluun, pölyyn ja Hirvijärveen tulevan valumaveden laatuun. Hankealueen etäisyydestä ja vähäisestä valumasta johtuen hankkeen vaikutukset lintudirektiivin lajeihin läheisillä Natura-alueilla voidaan arvioida niin vähäisiksi, etteivät ne uhkaa lajien elinympäristöä tai suojelutasoa. Koska hankealue on n. 1,5 km etäisyydellä Hirvijärvestä, ei hankkeesta aiheutuvalla melulla tai pölyllä voida olettaa olevan merkittäviä vaikutusta kosteikkojärven linnustoon. Hieman lähempänä Perkonmäellä tavattava pikkusieppo on myös riittävän etäällä hankealueesta melu- ja pölyvaikutuksia ajatellen. Hankealueen ja Natura-alueiden välissä on maantie ja rautatie, jotka saattavat olla meluvaikutuksiltaan merkittävämpiä.

Melu hankealueella ajoittuu työ- ja päiväaikaan (7-21), joten sillä ei ole vaikutusta kosteikkolinnuston kannalta keskeisimpään lauluaikaan, öisin. Hirvijärven lajistosta yölaulajia ovat ainakin kaulushaikara ja luhtahuitti. Melun kannalta herkin laji lienee vienosti ”laulava” mustakurkku-uikku, mutta tämänkin lajin kohdalla meluhaitan voi arvioida vain vähäiseksi. Levähtävien lajien kohdalla meluhaitat voi arvioida huomattavasti vähäisemmiksi kuin soidintavien lajien kohdalla.

Muut mahdolliset lajeihin kohdistuvat vaikutukset hankealueen lähellä olevilla Natura-alueilla aiheutuvat ihmistoiminnan, lähinnä liikenteen, lisääntymisestä. Ne voi arvioida vähäisiksi, sillä liikenteen lisääntyminen hankkeen myötä on vähäistä ja edustaa vain hyvin pientä osaa kokonaisliikennemäärästä Uusi-Kuruntiellä.

11. Yhteisvaikutukset

Takamaan alueella on useita maanotto ja –vastaanottohankkeita meneillään. Niiden ympäristövaikutusten arvioinnin mukaan vaikutukset valumavesiin ovat vähäisiä, sillä hulevesien käsittely on toteutettu vastaavanlaisin ratkaisuin (selkiytysaltaat) kuin tässä hankkeessa. Myös melu ja pölyvaikutukset on arvioitu hyvin vähäisiksi, vaikka etäisyydet Natura-alueisiin ovat hieman pienemmät kuin tässä hankkeessa. Tämän ja muiden hankkeiden arviointien ja selvitysten perusteella voidaan arvioida, ettei tästä ja muista alueen hankkeista pääse syntymään merkittäviä yhteisvaikutuksia läheisten Natura-alueiden luontotyyppeihin tai lajistoon, lähinnä etäisyydestä ja hulevesien käsittelystä johtuen.

12. Lievennykset

Vaihtoehdosta VE1 ja VE2 ei aiheudu normaalitilanteissa Natura-alueiden suojeluperusteisiin kohdistuvia suoria vaikutuksia. Välilliset vaikutukset liittyvät meluun, pölyyn ja pintavaluntaan ja ne on arvioitu vähäisiksi. Niitä on myös mahdollista entisestään vähentää suunnitelmallisilla toimilla, mm. pölynsidonnalla ja rajoittamalla toimintaa sellaiseen aikaan, jolloin melu- ja pölyvaikutuksista on mahdollisimman vähän haittaa. Vuodenaika tai lajien kannalta

kriittinen aika (mm. lisääntymis- ja pesimäaika) voidaan ottaa huomioon toiminnan yhteydessä, mikäli haittavaikutuksia mahdollisesti ilmenee tai olosuhteissa tapahtuu huomattavia muutoksia.

Maankäytön muuttumisen myötä toiminta-alueelta tuleva pintavalunta kasvaa. Virtaama-huippujen ja toisaalta alivirtaamien tasoittamiseksi hankealueen hulevedet ohjataan selkiytysaltaisiin, joiden mitoituksessa on huomioitu mm. rankkasateet. Selkiytysaltailla voidaan vähentää hulevesien aiheuttamaa tulvimista ja eroosiota purkuojissa. Selkiytysaltaiden tarkoituksena on laskeuttaa hankealueelta tulevaa kiintoainesta ja kiintoainekseen sitoutuneita ravinteita. Selkiytysaltaiden kokoa voidaan tarvittaessa kasvattaa vastaamaan poikkeuksellisia tai muuttuneita olosuhteita ja niiden vaikutus voidaan tarvittaessa huomioida myös mm. altaiden kunnostusväliä tihentämällä.

13. Johtopäätös

Kokonaisuutena tarkastellen Tunturavuoren maanottohankkeen vaikutukset Natura-alueisiin voidaan arvioida vähäisiksi. Natura-alueen suojeluperusteet eivät suunnitellun toiminnan (VE1 tai VE2) myötä vaarannu. Läheisillä maanottoalueilla tehdyt Natura-arvioinnit ovat päätyneet vastaavanlaiseen arvioon.

Edellä esitetyn perusteella todetaan, ettei Tunturavuoren maanottohanke aiheuta sellaisia Natura-alueisiin kohdistuvia vaikutuksia, joiden vuoksi olisi tarpeen laatia luonnonsuojelulain 65 § mukainen varsinainen Natura-arviointi.

Muusta kuin lintulajistosta, mm. kaloista, ei ole tietoa saatavilla.

15.5.2019

Jarmo Saarikivi, FT biologi